

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Een olijfblad

En de duif kwam tot hem tegen de avondtijd; en ziet, een afgebroken olijfblad was in haar bek.
Genesis 8:11

Het verblijf van Noach en de zijnen in de ark was een tijd van wachten. En wachten duurt soms lang. Maar wachten is niet hetzelfde als afwachten. Dat laatste is passief; als we afwachten, doen we niets. Terwijl wachten – of nog beter: verwachten – een bezigheid is. Het is zelfs een ingespannen bezigheid, we zijn dan actief en leven in spanning.

Van dat verwachten geeft ook Noach blijk. Hij gebruikt de middelen die hem ten dienste staan, doordat de Heere ze hem gegeven heeft. Er waren vogels aan boord van de ark en deze vogels kon Noach gebruiken als verspieders. Via die vogels zou hij dan op de hoogte kunnen komen van de situatie van de aarde buiten de ark. En tevens kon door middel van de vogels het geloof van Noach worden versterkt.

De regen is inmiddels opgehouden. De ark drijft bovendien niet meer op de wateren van de vloed, maar is tot rust gekomen op één van de bergen. De wateren zijn ook al aan het afnemen. Maar hoever zijn ze al gezakt? En zal de dag spoedig aanbreken dat Noach de ark zal kunnen verlaten?

Eerst zendt Noach een raaf uit, een roofvogel. Dat was overigens pas veertig dagen nadat de ark vast was komen te zitten. Die raaf kan Noach echter niet veel vertellen. Na een week zendt hij weer een vogel uit. Dit keer een heel ander soort vogel, een duif. Maar dat dier komt al snel terug. Ze kan zich buiten de ark kennelijk niet redden. Door haar terugkomst weet Noach dan dat de tijd om de ark te verlaten nog niet gekomen is.

Ondertussen heeft hij ook kunnen leren dat het geloof geen haast moet

hebben. Geloven is onder meer: achter de Heere aankomen. Niet in angstige spanning verkeren, bang dat het allemaal nog mis zal gaan.

Geloven is ook: laat Hem besturen! Zijn tijd is de beste. Wacht op de Heere, ja wacht!
De vraag kan opkomen: is het dan te vergeefs om gebruik te maken van de middelen? Geeft de Heere daar Zijn zegen niet over?

Lezen we verder in Noachs dagboek, dan zien we dat hij een week later de duif weer uitzendt. Dan blijft dat dier weg, een hele dag. Zal ze helemaal wegblijven? Nee, tegen de avond ziet Noach haar terugkomen. En ze brengt wat mee. Een afgebroken olijfblad. Meer niet. Een kleinigheid dus. Wat zegt dat nu? Een kleinigheid? Zo moet u toch niet denken. Voor Noach is dat afgebroken blad geen kleinigheid. Het bevat voor hem een boodschap uit de hemel.

God laat hem op deze manier weten dat de wateren al lager en lager zakken en dat nu kennelijk de boomtoppen al boven het water uitkomen. Dat is geen geringe bemoediging voor Noachs geloof. Het is weer een bewijs dat de Heere aan hem denkt. Hij is van God niet vergeten nu hij al zoveel weken in die gesloten ark verblijft. God vergeet de Zijnen nooit!

Misschien zegt iemand: het zou toch veel indrukwekkender geweest zijn als de Heere met een hoorbare stem tot Noach gesproken had? Denkt u dat? Ach, wat is indrukwekkend? Dingen die wij indrukwekkend vinden, hebben ze altijd zoveel uitwerking? Een ogenblik, ja, maar wij mensen vergeten zo vaak. Verwacht het niet van het indrukwekkende.

Wie zou trouwens de keren kunnen tellen, dat de Heere gebruik gemaakt heeft van zoiets als een afgebroken

olijfblad om op die manier bemoediging en ondersteuning te geven aan het wankelende geloof van de Zijnen?

Het is waar, dat zo'n boodschap niet altijd wordt opgemerkt. Ja, dat is helaas waar. En dat is dan zeer tot schade. God had wat te zeggen, maar de mens slaat er geen acht op. En zo blijft hij in het donker tasten.

Maar als we een teer gemoed hebben en als we waarlijk verlegen zijn om een boodschap van de hemel en we geleerd hebben om op de Heere te wachten, dan wordt zo'n bericht met een dankbaar hart ontvangen. Dan spreekt ook zo'n olijfblad een taal. Dan wordt daarin de stem des Heeren gehoord. Het staat dan ook wel vast dat Noach de Heere voor dit avondblad – de duif kwam immers terug – heeft gedankt.

Laat de Heere u ook wachten. Hij zal er Zijn wijze redenen voor hebben. Dat gelooft u toch wel? Wees echter opmerkzaam. Let op alles waarin de Heere een boodschap kan sturen. 'Merk op mijn ziel, wat antwoord God u geeft...'

P. den Butter

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie geplaatst van ds. P. den Butter over Genesis 8:11 "Een olijfblad".
Ds. J.M.J. Kieviet schrijft een derde artikel over de verzegeling met de Heilige Geest. Ds. P. Roos schrijft over de volheid in Christus zoals de Catechismus dat verwoordt. Ds. P. den Butter schrijft een artikel over de komende Generale Synode "Op weg naar de synode." Ds. M.C. Tanis vraagt aandacht voor de tweede brief van Paulus aan Timotheüs "Welk een belijden vanuit de dodencel". Ds. K. Hoefnagel behandelt in de vragen-

rubriek de vraag waarom in Openbaring 7 de naam van Dan niet wordt genoemd. Uit het gedachtegoed van Boston is geput voor een tweede artikel over de bekering.

Rotterdam – Kralingen

D.V. 30 juni zal br. A. Hoekman bevestigd worden tot predikant van de Chr. Geref. Kerk te Rotterdam- Kralingen. Deze dienst wordt gehouden in de Chr. Geref. Kerk te Barendrecht en begint om 10.30 uur. Bevestiger: ds. K. Visser van Barendrecht. Ds. Hoekman zal intrede doen in een dienst die eveneens wordt gehouden in de Chr. Geref. Kerk te Barendrecht. De dienst begint om 14.30 uur.

Zendingsdag Elburg

D.V. woensdag 25 juli in het gebouw van de Geref. kerk, Vrijheidsstraat 1 te Elburg.

Ontmoetingsdag Urk

D.V. zaterdag 15 september. Noteert u deze datum alvast.

Br. Beukers

Ons bestuurslid br. Beukers mag het naar omstandigheden goed maken. Het is een wonder van Gods dragende en sparende goedheid dat hij de bestuursvergadering die onlangs

gehouden werd weer kon bijwonen. De Heere zij hem en zijn vrouw in alle dingen goed en nabij.

Verschijsning volgend nr.

VOLHEID IN CHRISTUS

Uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen genade voor genade, zo roept Johannes uit in het eerste hoofdstuk van zijn evangelie. Deze volheid komt breed naar voren in de Catechismus, waarvoor ik in dit artikel uw aandacht vragen wil.

Ik heb de voorzichtige indruk dat wij het werk van Christus vooral bepaald zien in Zijn kruislijden en sterven. Dat kan mede een gevolg zijn van het feit, dat er zeven lijdenszondagen zijn. Het kan ook te maken hebben met de allesbepalende plaats, die bijvoorbeeld Paulus opeist voor de kruisprediking (1 Cor.2:2; Gal. 6:14).

Inderdaad is het kruis het draagvlak voor de verzoening met God. Paulus bedoelt dan vooral de werken der wet naast of onder Christus uit te sluiten. Niet ons werk, maar het kruis van Christus is de grond der zaligheid.

Toch kan het nimmer de bedoeling van de apostel zijn om al het overige dat door Christus gedaan werd, te veronachtzamen. Er zijn er wel geweest die het borgwerk van Christus beperkt hebben tot de drie-urige duisternis aan het kruis. Dat strijdt met heel het Woord van God. Paulus verbindt eveneens de grootst mogelijke betekenis aan de opstanding van de Heere Jezus.

Dus is het belangrijk enig inzicht te hebben in het gehele leven van de Zaligmaker. Ons leerboek geeft daarin nuttig onderwijs. Het spreekt met name over de heilsfeiten, de hoogtepunten in het leven van Christus. Daarnaast heeft natuurlijk iedere voetstap en elk woord uit Zijn mond evenzeer betekenis. Maar de heilsfeiten worden in de Catechismus van een geweldig praktische uitleg voorzien.

Er wordt gesproken over de geboorte van Christus in zondag 14, over het lijden van Christus in zondag 15 en 16, over de opstanding in zondag 17 en over de hemelvaart in zondag 18, terwijl het zitten ter rechterhand Gods aandacht krijgt in zondag 19. Dus: Kerst, Goede vrijdag, Pasen, Hemelvaart en zitten aan Gods rechterhand. Natuurlijk zijn wij en zelfs onze kleine kinderen wel enigermate op de hoogte van wat er herdacht wordt op de

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 5 juli verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 28 juni. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

feestdagen. De geschiedenis is ons wel bekend. Maar wat heeft dat nu voor ons te betekenen? Wat heb ik nu aan de kribbe van Bethlehem en wat zegt mij persoonlijk nu de opstanding?

Hier zien we dan het grote nut van de Belijdenis, die de betekenis en het grote nut voor ons op een rij zet. De gegevens uit de Bijbel worden duidelijk uiteengezet. Achtereenvolgens gaat het om de volgende duidingen:

Kerst > bedekking van de erfzonde; Goede Vrijdag > verzoening en vernieuwing; Pasen > rechtvaardiging, heiligmaking en heerlijkmaking; hemelvaart > voorbidding, opneming en vreemdelingschap; plaats in de hemel > regering van de gehele aarde en van Zijn kerk.

Zijn loop (van Bethlehem tot in de hemel) heeft te maken met ons leven van de wieg tot het graf. Het leven van Gods kerk wordt geheel bepaald door alles wat de Heere Jezus heeft gedaan gedurende Zijn aardse leven.

Al deze vruchten vormen nu mede de volheid van Christus, waarmee ik hierboven begon. Er is dus veel en veel meer dan alleen het kruislijden, al is dat wel de voornaamste pijler. Bent u ook niet bang dat we in ons denken toch het werk van Christus te veel beperken tot het kruis? Misschien geldt ditzelfde ook wel van onze prediking. Rond Kerst zijn er de bekende thema's van de liefde Gods en de nood van de wereld. De Catechismus spreekt over onze verkeerde start, ons verkeerde begin: de erfzonde. Een verrassende wending, een persoonlijke toespitsing. Het wordeke "geleden" (Goede vrijdag) spreekt van de verzoening door Zijn lijden en sterven, ook voor ons een bekend en centraal gegeven. Veel minder zijn we op de hoogte van een ander gegeven, namelijk dat Christus niet alleen voor ons stierf, maar ook dat wij met Hem moeten sterven en opstaan (oude en nieuwe mens). Christus voor ons, ook Christus in ons (vr. en antw. 43). Het kruis staat niet alleen geheel buiten ons, maar het werkt zich ook uit in ons. Denk aan Gal.2:20 en 6:14. Christus in onze plaats en voor Zijn kerk gekruist, maar toch ook: Zijn kerk met Hem gekruist. Buiten uzelf en in u. Het eerste is mak-

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,

2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 8,50 per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 8 dollar per jaar. Advertenties € 0,38 per mm

met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

kelijker na te zeggen dan het tweede. Het tweede kost zweet, bloed en tranen, het eerste kost schijnbaar veel minder. Daarom behoren deze beide facetten wel bij elkaar.

Dezelfde verbreding vindt u rond de opstanding: rechtvaardigmaking, heiligmaking en heerlijkmaking. Vergeving, vernieuwing, verheerlijking. Men zou kunnen denken: de vergeving is het; dat is alles. Daarmee zijn we er. Nee, er is een nog veel heerlijker horizon, namelijk dat u een nieuwe mens wordt. De opstanding biedt ook uitzicht over dood en graf. Het feit spreekt ook over de uitgang van ons leven, wat dan in dit geval geen nooduitgang is. Begon de Heidelberger bij ons begin, hier valt licht over uw einde. Dus heeft Christus te maken met elke ademtocht en elke seconde van ons leven. Hoe breed en verstrekkend, veel verder reikend dat Gods kinderen zien en geloven.

En dan de hemelvaart: hemel en aarde worden hier op elkaar betrokken. Het aardse leven in hemels perspectief. Zoeken de dingen die boven zijn! Christus in de hemel giet hemelse gaven uit, onder andere Zijn Geest. Door al deze vruchten uit Christus zou ons leven een hoge stand kunnen bereiken. De praktijk is vaak anders. Maar hier wordt uw doel getekend en worden de ruime mogelijkheden van het offer van Gods Zoon getoond.

Hoe arm bent u dan, als u de aarde nog kent als uw vaderland. U moet alles zelf doen. Uw blik reikt niet verder dan het graf, er is geen uitzicht in uw leed en tranen en u hebt geen weet van zonde en genade. Arme wereld. Men strijdt tegen de duisternis buiten Christus om. Hier echter is voor u een wenkend vooruitzicht in Hem, Die wel volkomen genoemd mag worden de Weg. De Weg door het leven en de Weg uit het leven. De Weg over ravijnen van duisternis en de Weg over hoogten van blijdschap. Zo krijgt elke voetstap van Christus betekenis. Zo deelt elke dag van mijn leven in het koesterend zonlicht van Zijn genade.

Maar, uw weg is misschien geheel anders. Uw weg schijnt voor de Heere verborgen; de Heere lijkt u vergeten en verlaten te hebben? Hier is geloof in Christus nodig. Er is een andere weg, dan die waarop uw voet gaat, namelijk een weg des geloofs. Leven we uit het zien van wat voor ogen is of leven we door het geloof? Is de aarde ons thuisland of is ons burgerschap in de hemelen? Leeft u voort vanuit een verkeerde start of hebt u de veilige haven in zicht? Wat nuttigheid brengt ons.....? zo vraagt de Catechismus

telkens. Eerst het feit, daarna het nut. Wend u tot deze Christus en in Hem vindt u al wat u in leven en sterven nodig hebt.

De heilsfeiten hebben hun plaats in de beide staten van de Middelaar, in die van Zijn vernedering en in die van Zijn verhoging. Jozef was hiervan een duidelijk type. Maar nu is er naast de staten van Christus nog meer te vinden in de Catechismus. Er wordt ook gesproken over Zijn namen en ambten (zondag 11 en 12). Daarin ligt ook weer een diep onderwijs verborgen. Eerst komt de naam Jezus aan de orde, in zondag 11. Deze naam wordt vrijmoedig beleden: omdat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost! Let op die woorden "ons" en "onze". Deze persoonlijke toeigening klinkt telkens weer verrassend door in ons leerboek. Het zijn uiterst belangrijke woorden. De ruimte wenkt: Hij verlost van al onze zonden. De naam Jezus biedt een wijds vergezicht. Deze naam is onder de hemel en onder de mensen gegeven; daardoor moeten we zalig worden. Deze naam is het naamkaartje, dat de hemel afgeeft aan zondaren en ellendigen. Daar kunt u de Heere vinden en daar woont Hij, onder die sprekende naam en in dat menselijke vlees. Die naam is het evangelie in

een notedop. Breed en wijds, maar dan toch ook plotseling weer beklemmend nauw. "Daarbenevens dat bij niemand enige zaligheid te zoeken of te vinden is". Antwoord 30 gaat daar nog eens uitgebreid op door. Heel begrijpelijk. Want die ruimte kan mensen ertoe verleiden naar binnen te glippen zonder bruiloftskleed. Men kan schijnbaar zuiver de naam van Jezus noemen en aanroepen, terwijl men allerlei andere namen aan de hand houdt en terwijl u buiten Christus om wilt behouden worden. Elke oceaan heeft zijn grenzen. Daarbuiten kan de vis niet leven. Ruimte genoeg, maar binnen de getrokken grenzen. Namen van voetbalhelden of van popsterren, van predikers of van godzaligen, van heiligen of van voortrekkers, al deze namen bieden geen hoop. De naam Jezus is de enige naam, die dan ook nog gegeven is. De Catechismus sluit het af met de vlijmscherpe tweedeling: van tweeën een: of Jezus is alles of Hij is niets..... Daar is geen tussenweg. U hebt alles in Hem of u hebt niets in Hem. Na deze naam volgt dan de ambtsnaam, Christus. Hierin komen dan, na de namen, nu de ambten van Christus aan de orde.

P. Roos

DE BEKERING -2

De bekering bestaat uit twee delen: vernedering vanwege de zonden en een afkeren van de zonden naar God toe. Berouw zonder afkering van de zonden en terugkeer tot God is geen bekering. Ware vernedering en terugkeer zijn altijd verbonden met elkaar. In dit artikel willen we wat weergeven aangaande het eerste deel van de bekering: **vernedering**. Boston noemt vijf kenmerken van vernedering: Een besef van zonden, droefheid, schaamte, walging van zichzelf en belijdenis. Laten we onszelf aan deze vijf kenmerken toetsen.

Een besef van zonden

In de waarachtige bekering vernedert de Heere de zondaar. Het blinde ziels-oog wordt geopend voor de ziekte waarmee het hart is aangetast. In de bekering gaat het oog open voor de zonde van de gevallen natuur, voor de verdorvenheid van de zondaar. In het hart leeft de haat tegen het goede en de neiging tot het kwade. De gevallen mens is blind, opstandig en vieselijk. God opent de ogen voor de zonden waar de zondaar in leeft. Het hart is een giftige bron waaruit stromen gif voortvloeien. Uit het zondige

hart komen voort kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand (Markus 7:21-22). Zonden die vele jaren geleden begaan zijn staan helderder voor de geest dan op de dag dat zij begaan zijn. Waar vroeger geen zonde in werd gezien, wordt nu als zonde gezien. Het oog gaat open voor de afgoderij van het alles-zelf-willen-doen. De Heere toont de uitgestrektheid en de veelheid van de zonden. De zondaar is één brok ongerechtigheid: van het hoofd af tot de voetzool toe is er niets geheel aan de zondaar te vinden. De gruwelijkheid van de zonden wordt gezien. Het kwaad van de zonde wordt opgemerkt. De zonde geeft kwade vruchten in het eigen leven. De zonden zijn ook kwaad omdat ze ingaan tegen de heilige wet van God en de heilige natuur van God. De zonden zijn ook oorzaak van het lijden van Christus. Ware zondekennis is persoonlijke beleving en blijvend. Zondekennis zonder er gebukt onder te gaan, is de ware zondekennis niet. Een huichelaar vernedert zich vanwege het gevaar van de zonde, een ware

boetvaardige vernedert zich vanwege de gruwelijkheid van de zonde. Een slaaf is bang voor de zweep, maar een kind heeft verdriet van de overtreding tegen een liefdevol vader. We lezen op blz. 64 "Velen lijken heel nederig onder de roede van God en de vrees voor Zijn toorn, terwijl ze nooit aangeraakt werden met Zijn liefde. Zij worden wel ter aarde geworpen onder het besef van het kwaad dat hun zonden hen aandoet, maar het besef dat hun zonden God ontoren is ver bij hen te zoeken." Zonder zondekennis is er geen vernedering en zonder vernedering kan er geen bekering zijn. Zonder bekering is er geen ontkomen aan de toorn van God.

Droefheid

In de waarachtige bekering komt er een droefheid over de zonde als zonde. Het gaat niet alleen over de schuld van de zonde, maar ook over de gruwelijkheid van het kwade. De boetvaardige treurt in zijn hart omdat hij God beledigd heeft, Zijn beeld geschonden, de wet van God overtreden heeft en speer en spijkers geleverd heeft om de Zaligmaker te doorboren. Het is een inwendige en werkelijke droefheid, geen gemaakte droefheid om indruk te maken op de mensen, het is een droefheid diep in het hart. Het is een levende droefheid die de mens aanzet tot werken aan het behoud van de ziel vanuit de liefde die is uitgestort in het hart. Het is een blijvende droefheid. Bij sommige mensen is de droefheid snel voorbij. Omdat de zonde blijft, blijft ook de droefheid over de zonde. Het is een allesomvattende droefheid over alle zonden.

Het is een diepe droefheid. Hierbij valt te denken aan Petrus die bitter weende. Deze droefheid kan omschreven worden als het scheuren van het hart. Het is zoals beschreven in Hand. 2:37 "toen zij *dit* hoorden, werden zij verslagen in het hart." De ware droefheid is een droefheid die het hart reinigt. Droefheid over de zonden en afkeren van de zonden horen bij elkaar. Er is geen droefheid als het hart nog onverbroken is. Het is nodig verbroken te worden vanwege de zonden. Onverbrokenen van hart zullen verpletterd worden met een ijzeren scep-ter.

Boston schrijft erover dat maar weinigen de echte droefheid hebben (blz. 73). Velen schamen zich alleen voor de buitenwacht vanwege de zonden. Als Gods kinderen meer zouden treu-

ren over de zonden zouden zij meer vertroost worden door het Evangelie: "Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden" (Matth. 5:4).

Schaamte

In ware vernedering is een er heilige schaamte voor de Heere vanwege de zonden. De herinnering aan de zonden doet het schaamrood op de kaken komen. Voor de zondeval was er geen schaamte. Soms wordt er schaamteloos gezondigd. Verandert dit niet, dan is er geen enkele hoop. Er zijn vier oorzaken tot schaamte: naaktheid. Door de zonde is de mens van zijn heerlijkheid ontdaan. De tweede oorzaak is vervuiling en bezoedeling. De zonde bezoedelt en ontsiert de mens. De derde oorzaak is teleurstelling over gerezen verwachtingen. De zondaar dacht gelukkig te worden in de zonde, maar dat is totaal anders. Het laatste is de ontdekking van iemands schande. Als God de zonde blootlegt, schaamt de zondaar zich.

Wie schaamteloos zondigt, is onbekeerd. De boetvaardige ziel daarentegen heeft hartelijk berouw over de zonde. We lezen op blz. 78 "De boetvaardige ziel is een eerlijke ziel en hij krijgt hartelijk berouw over de zonden. Zo iemand zal immers beschaamd zijn voor God over de zonden die voor de wereld verborgen zijn. Velen kunnen bedroefd zijn voor God vanwege hun zonden, vanwege de vreselijke gevolgen ervan die zij vrezen, terwijl zij toch niet beschaamd zijn voor Hem, omdat zij het kwaad niet zien dat in de zonden zit. Maar men wordt als een kind, als men van harte beschaamd is voor de Heere vanwege verborgen zonden."

Walging van zichzelf

De echte vernedering gaat gepaard met een gruwen en afschuw van zichzelf. In Ezech. 36:21 staat "Dan zult gij gedenken aan uw boze wegen en uw handelingen, die niet goed waren; en gij zult een walging van uzelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen." De boetvaardige heeft lage en beschamende gedachten over zichzelf. Er wordt veel vuilheid in zichzelf gezien. Asaf nam zichzelf waar als een beest. Er is walging vanwege eigen vuilheid en een innerlijke afkeer van zichzelf. Er valt te denken aan de tollenaar die de ogen niet durfde opheffen naar de hemel en op zijn borst sloeg en van verre stond. Op de borst slaan betekent dat van binnen een vuile bron van ongerechtigheden zit. De boetvaardige ziet dat hij geheel

onrein is, zijn gehele natuur is verdorven. Het verderf is in alles doorgedrongen. Daarom moet hij zichzelf wel verafschuwen. Zijn beste werken zijn als kledingstukken die door de motten zijn aangetast. De zonde ziet eruit als een geopende, stinkende wond. Eigenwaan gaat niet samen met bekering. Tollenaren en hoeren die zich door genade bekeren gaan mensen vervuld met eigenwaan voor. Zelf-onderzoek is noodzakelijk opdat het kome voor het eerst of al meer tot verfoeien van zichzelf en bekering.

Belijdenis

Echte vernedering gaat gepaard met een boetvaardige belijdenis van zonde. Duidelijk wordt dit getekend in Psalm 32. De zonde die eerst zoet was, is bitter geworden. Verborgene zonden dienen in het verborgen voor God beleden te worden. Een openbare zonde dient in het openbaar beleden te worden. Schuldbelijdenis gaat gepaard met droefheid en schaamte. De belijdenis van zonden bestaat uit zelfbeschuldiging en zelfveroordeling. De boetvaardige zondaar keurt zijn overtredingen af en hij veroordeelt zichzelf. Het wordt beleden dat het rechtvaardig zou zijn als Gods eeuwige toorn zou komen.

Wie zijn zonden verbergt en bedekt kent de bekering niet. Wie zijn zonde niet inzielt en niet belijdt kan zich er ook niet van bekeren. De zonde wordt als zoet voedsel onder de tong gehouden en niet beleden en ook niet verlaten. Er is dan juist een vasthouden aan de zonden.

We besluiten voor dit keer met een citaat van blz. 88 en 89 "Zorg ervoor dat u oprecht, volkomen en ongedwongen bent in het belijden van uw zonden. We staan in de schuld bij een rechtvaardige God en we kunnen onze schuld niet betalen. Laten we onze schuld belijden om een vervolgt te voorkomen. Slechts wanneer wij onze schuld belijden stelt dat ons in staat om te kunnen bidden om vergeving van de schuld. Als we een gepast besef en een gepaste droefheid vanwege onze zonden zouden hebben, zou dit, als een overstromende vloed, alle dingen overwinnen die ons nu belemmeren in het belijden van onze zonden."

N.a.v. *Berouw, Thomas Boston, gebonden, 312 blz., € 21,90, Uitgeverij De Banier, Utrecht, ISBN 978-90-336-0725-7.*

A. van Heteren

De verzegeling met de Heilige Geest [3]

Het zal u zijn opgevallen: niet alleen in ons blad, maar ook in de kolommen van het Reformatorisch Dagblad, kwam de laatste weken dit thema aan de orde. In Bewaar het Pand vanaf 24 mei, in het RD vanaf 26 mei jongstleden. Ik ben blij met de aandacht die ds. H. van den Belt voor de heilswelddad van de verzegeling vroeg. Het is Pinksteren geweest. De verhoogde Christus heeft Zijn Geest aan Zijn Kerk gegeven. De Heilige Geest is gekomen, niet alleen tot overtuiging, maar ook tot verzegeling.

Ondertussen is het de vraag wat deze laatste zegen dan wel te zeggen heeft. Wat behelst ze en aan wie wordt ze geschonken? Uit de artikelen in het RD is inmiddels wel duidelijk geworden dat over dit laatste verschil van mening is. Is die verzegeling nu een bijzondere weldaad die slechts enkelen te beurt valt of is ze het deel van alle gelovigen? In dit derde artikel wil ik met u naar twee predikers luisteren die op dit punt een uitgesproken mening hadden. Ze hebben daarvan ook nadrukkelijk getuigenis afgelegd.

dr. D.M. Lloyd Jones

Hij is ook onder ons nog wel bekend: dr. David Martyn Lloyd Jones, de Londense prediker van Westminster Chapel die leefde van 1899 tot 1981. Ontzaglijk veel heeft hij gepreekt. Veel daarvan is in zijn boeken gepubliceerd, ook in onze taal. Hij is wel genoemd 'de laatste van de puriteinen'. In 1984 verscheen van hem *Joy unspeakable*, in het Nederlands *Onuitsprekelijke vreugde*. Het gaat daarin vooral over het werk van de Heilige Geest. Lloyd Jones was er diep van overtuigd dat het werk van Gods Geest in de harten onmisbaar is. Hartelijk verlangde hij naar een krachtige doorwerking van de Heilige Geest. Daar geven zijn preken getuigenis van.

Welnu, in dit verband komt ook de verzegeling met de Geest aan de orde. Hij houdt er een aparte preek over. Daarin gaat hij eerst, zoals ook wij de vorige keer hebben gedaan, de gegevens van de Heilige Schrift na. Vooral de woorden uit Efeze 1: 13 geeft hij aandacht: "In Welke gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijn verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte." Bij dat woordje nadat blijft hij haken. Het staat in de grondtaal wel niet letterlijk, maar Lloyd Jones meent dat het toch wel terecht zo is vertaald. Dat brengt hem tot de conclusie: wat er met 'verzegeling' ook wordt bedoeld, het is

iets dat op het geloof volgt. Met verwijzing naar enkele oudere schrijvers zegt hij daarna: *"Dit werd aan velen van de heiligen te Efeze geschonken. Let erop: niet aan allen van hen. Er zullen er altijd enigen in de kerk zijn die het bezitten en genieten. Deze hogere trap van heiligmaking en verzegeling is bewaard voor degenen die na te hebben geloofd, dicht bij God blijven wandelen."*

De Heere bewijst aan een aantal van degenen die in Hem geloven, aldus Lloyd Jones, deze bijzondere weldaad. Het is een extra. Ontvangen in de weg van een bijzondere ervaring. De verzegeling heeft tot doel de echtheid en de waarheid van Gods werk in het hart te bevestigen. De Heere geeft aan dezen op een bijzondere wijze de Heilige Geest als een zegel, een onderpand. Als hij in zijn preek degenen aanspreekt die dat te beurt is gevallen, zegt Lloyd Jones: *"Het stempel is dus op ons gedrukt, wij zijn 'verzegeld' door de Geest. Niet alleen als Gods eigendom. Niet alleen de kwestie van de zekerheid. Maar het allerbelangrijkste is dat we deze bekrachtiging en bevestiging hebben en dat dit voor ons geldt."*

He't behoort tot de vrijmacht van de Heere om deze extra zegen, deze second blessing, te geven. Toch spoort Lloyd Jones zijn hoorders aan deze genade te zoeken en er naar te staan. "Bent u verzegeld met de Geest? Heeft de Geest getuigd met uw geest dat u een kind van God bent? Heeft Hijzelf het stempel van echtheid op u gedrukt, het aan u betuigd, aan u verzegeld? Heeft Hij aan u bekend gemaakt dat u wis en zeker een kind van God bent en mede-erfgenaam van Christus? (...) O, dat allen die de belofte van de Vader loochenen deze zelf zo mogen ontvangen. O, dat allen in mijn vreugde mochten delen. Dat is mogelijk voor u. Zoek deze vreugde. Zoek haar totdat u haar vindt, bezit en kunt zeggen: O, dat de hele wereld de vreugde kenne die ik nu ken, omdat de Geest mijn leven vervult en met mijn geest getuigt dat ik een kind van God ben."

ds. I. Kievit

Tot nu toe schreef ik iets over de gedachten van een 20e-eeuwse Engelse prediker. Maar om soortgelijke geluiden te horen, behoeven we eigenlijk de Noordzee niet over. We kunnen ook het oor te luisteren leggen bij een

tijdgenoot van dr. Lloyd Jones. Ik doel nu op de hervormde dominee Izak Kievit (1887-1954), de bekende predikant van Baarn. Hij was een man die met geestelijke gaven was bedeeld. Hij had een diep inzicht ontvangen in de weg van Gods genade. Hij heeft veel invloed gehad binnen de Nederlandse Hervormde Kerk. Tegelijkertijd was hij op zijn beurt een dankbare leerling van Calvijn. Daar leggen zijn geschriften getuigenis van af.

Maar ds. Kievit schroomde niet in zijn preken en artikelen eigen accenten te leggen. Dat blijkt bijvoorbeeld ook in wat hij heeft gepreekt en geschreven over de verzegeling met de Heilige Geest. In de tweede jaargang van de prekenbundel Genade voor genade is van hem een preek opgenomen over Efeze 1: 13b en 14. Ze is gedateerd 30 mei 1928. Het is een opvallende preek, allereerst door de lengte: 23 dichtbedrukte pagina's lang. Maar wat deze preek zo bijzonder maakt, is vooral dat de diepe tonen van het Geesteswerk er rijk en vol in klinken. Direct al bij het begin, blijkt er een hunkering naar de rijke openbaring van Gods Geest. Ds. Kievit merkt met smart op dat er zo weinig echt Pinksterleven is. Als hij deze preek uitspreekt, zijn de pinksterdagen juist weer gepasseerd. Hij legt het zijn gemeente voor: *"Is de kennis des geloofs gering omtrent een lijdende Borg; de jubel des geloofs in een opgestane Heere uiterst schaars; nog minder wordt vernomen van de Heilige Geest als Pinkstergave in Zijn rijke bediening niet alleen, maar als Persoon om als onze eeuwige Trooster beide de Vader en de Zoon te verheerlijken, de verborgenheden der godzaligheid te ontsluiten, opdat wij zouden weten de dingen die ons van God zijn geschonken. De Geest toch onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Hoe zijn de Pinksterdagen voorbijgegaan? Vol van de wereld, met wat godsdienst? Of – treurende en klagende over zonde en schuld, Godsgemis en verlorenheid? Of – waarlijk vol van God?"*

Het geeft ds. Kievit aanleiding om zijn gemeente te bepalen bij de bijzondere betekenis van de Heilige Geest als Degene die Gods kind verzegelt in Christus, ja Zelf het zegel is.

Evenals Lloyd Jones dat deed, staat ook ds. Kievit vooral stil bij het woordje nadat in de tekst uit Efeze 1: "...nadat gij geloofd hebt." De verzegeling in Christus volgt op het geloof in Christus, maar aldus ds. Kievit, "zij volgt niet vanzelf op het geloof. Het is een vrijmachtige bediening die in de orde

volgt op het geloof, doch volstrekt niet volgen moet, zoals bijv. de verlossing moet volgen op het aanvaarden van ons vonnis, dat de Rechter der aarde recht doet. Maar juist door de verzegeling komen alle voorafgaande weldaden in het helderste licht en worden ook nieuwe vergezichten geopend." Dus ook hier horen we dat de verzegeling een weldaad van Gods Geest is, die een 'extra' inhoudt, een bijzondere maar niet een voor de zaligheid onmisbare zegen.

bevindelijke betekenissen

Uitvoerig gaat ds. Kievit in zijn preek in op de bevindelijke betekenissen van de verzegeling met de Heilige Geest. Wat het is? Allereerst is het een nadere ontvouwing en verrijking van de gemeenschap met de Heere. De al ontvangen weldaden komen door de verzegeling in een helderder en intenser licht te staan. "Juist door de verzegeling leeft de ziel in deze eeuwige werkelijkheden in." Er komt meer zicht op het wonder van Gods genadige ontferming over mijn ziel en tevens worden er nieuwe perspectieven geopend. Het leven wordt doorglansd van de eeuwige heerlijkheid. Zalig als ik met alles wat van mij is, ben verloren gegaan. Zalig als mijn schip stuk gebroken is op de klippen van Gods heiligheid. Eeuwig wonder, wanneer ik ben geworpen in de reddingboot van Christus. Gods Geest heeft mij in de armen van Christus gedreven en door het geloof heb ik Hem wederkerig omhelsd en heb ik deel ontvangen aan Hem en aan al Zijn schatten en gaven. Maar de Heere wil ook verder leiden. "Gered uit nood en dood, verlost en overgebracht in Christus is er nu plaats voor de verzegeling. Een nieuw en vrijmachtig werk des Geestes." Deze Geest geeft een zodanige verdieping van de gemeenschap met de Heere, dat ik helderder zicht ontvang op Immanuel die gezeten is aan de rechterhand van de Vader als de grote Bedienaar van het heilgdom.

Verzegelen is, aldus ds. Kievit, een *waarmaken* van het eigendom. Christus heeft Zijn Kerk verkregen tot een eigendom. De verzegeling nu is een waarmaken dat wij Gods eigendom zijn voor tijd en eeuwigheid. Om het met de apostel te betuigen: "Want ik ben verzekerd dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden, noch enig schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere." Er is nu een vastheid ontvangen in de ziel omtrent de staat voor God en de eeuwige bestemming die tevoren nog niet gekend en

genoten is. Verzegeling is ook *beveiliging*. Hoe de hel ook woedt, ze kan mij niet meer beschadigen. De Heere is mijn voorhoede en mijn achtertocht. Daarom weet ik mij veilig. De engelen des Heeren zijn rondom mij gelegerd. Zijn oog zal op mij zijn. Al ga ik door het water of het vuur, Hij is met mij. Al ging ik ook in een dal van de schaduw des doods, Zijn stok en staf vertroosten en bewaren mij. Hij zal mijn uitgang en mijn ingang bewaren, van nu aan tot in eeuwigheid.

Verzegeling met de Heilige Geest wijst ook op Zijn *inwoning*. De Heilige Geest woont in mijn hart als de eeuwige Trooster die in alle waarheid leidt, mij troost en tot in eeuwigheid bij mij blijft. Mijn lichaam is een tempel van die Geest geworden. Van mezelf ben ik niet meer maar van Hem Wiens Geest Zich verwaardigt om in mij te wonen. Als inwonende Geest verricht Hij het werk der verzegeling. Hij geeft mij kennis en inleving van mijn verberging in God, Hij doet mij verstaan

dat ik het gewaarmerkt eigendom van de Heere ben en dat niemand mij ooit rukken zal uit de handen van de Vader, in Wiens handpalmen ik als Zijn kind ben begraven en wiens muren steeds voor Hem zijn.

Tenslotte is die Geest der verzegeling het *onderpand van de erfenis* die wacht. Het ontbreekt ds. Kievit in zijn preek uit 1928 bijkans aan woorden om de hoogte en de diepte van deze onuitsprekelijke weldaad onder woorden te brengen. Voordat ik een volgend keer Deo volente nader inga op zijn gedachten, eindig ik nu maar met de weergave van zijn (en uw?) stamelende verlegenheid. "Zullen wij nog trachten iets meer van onze erfenis te stamelen? Wij doen het in de diepe overtuiging te spreken van onuitsprekelijke dingen. Zelfs de Heilige Geest schijnt moeite te hebben gehad om er iets van uit te drukken voor ons mensenkinderen."

J.M.J. Kievit

WELK EEN BELIJDEN VANUIT EEN DODENCEL

2 Tim. 1: 3 en 4

We weten dat Paulus weer in de gevangenis terecht was gekomen. Hij zal daarin nu niet tijdelijk zijn. Hij zit nu in de dodencel. Elke dag telt af. Het eind van zijn leven komt steeds nader. En welk een dood wacht hem. Bij ons kunnen verschillende gedachten opkomen. Vragen kunnen gesteld worden. Onder meer: is dit nu het einde? Heeft hij de marteldood verdiend? Die gedachten op zich kunnen ook nu naar voren komen. Al zijn de omstandigheden anders. Laten we letten op Paulus en laten we op ons laten inwerken wat hij schrijft of liet schrijven: ik dank. Opvallend is dit. Want hoe is zijn verblijf in de gevangenis? Hij zit steeds tussen vier muren. Er is geen bewegingsvrijheid. Zelfs is er geen sprake van huisarrest. Paulus zit in een cel waarin misdadigers, criminelen, geplaatst werden. Wat doet Paulus? Hij gaat God danken. Dit is genade. Dit geeft de Heere. Door Zijn doen, Zijn inwerking op de gedachten, komt heel de levensgang van Paulus voor de aandacht. De weg die de Heere met hem heeft gehouden. Paulus is trouwelijk geleid. De Heere heeft hem steeds bijgestaan. Hij heeft hem uit en door geholpen. De Heere heeft Zijn woord waar gemaakt. Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten. De getrouwheid van de Heere is zijn sterkte en roem. Dit geeft ook

een toevoozicht op wat voor ligt. Een toevoozicht op de getrouwe God en Vader. Hij kan belijden: Rust mijn ziel, uw God is Koning. Die houding laat de Heere ook zien en horen op sterfbedden. In trieste levensomstandigheden. Nu dankt Paulus de Heere ook om de volgende reden: ik dien de Heere van mijn voorouders aan in een rein geweten. Dit vraagt verklaring, want zijn belijdenis roept onwillekeurig vragen op. We weten immers van heel Paulus' leven. Zijn levensgeschiedenis kunnen we lezen. Paulus kwam uit een vrome joodse familie, waar ernst gemaakt werd met het dienen van de God der vaders. Evenals Timotheüs diende hij God van zijn voorouders af. Die uitspraak is niet in strijd met het feit dat hij voor zijn bekering tot voor de poort van Damascus een vijand was van God en Christus. Gelijk hij zelf beleden heeft tegenover Timotheüs in zijn eerste brief (1 Tim. 1:13). Het woord 'dienen' wat Paulus gebruikt wijst niet op het vrezen van de Heere, wijst niet op het ware dienen van de Heere. Het ware dienen van de Heere is vrucht van de werking van de Heilige Geest in het hart. Waar Paulus over spreekt wijst op het dienen zoals dat ook bij de voorouders was. Hij leefde bij alles wat in de wet en de profeten geschreven is en bij de ontvangen eredienst. Na zijn bekering heeft Paulus

geen andere God gediend dan zijn voorouders. Hij diende de zelfde God als voor zijn bekering. Maar het dienen werd na het gebeuren op de weg naar Damascus anders. Geestelijk. Er kwam het dienen van God in Christus door de Heilige Geest. In zijn leven ging er in vervulling wat geschreven staat in Ezechiël 36:26: En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u en Ik zal maken dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen en Mijn rechten zult bewaren en doen. Dit werd ook de lust van Paulus' leven. Vandaar zijn vraag: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal (Hand. 9:6).

Door zijn levensverandering kende hij de hartelijke verbondenheid aan de aartsvaders Abraham, Izak en Jacob. En zo velen na hen. Ditzelfde is er nog, wanneer de Heere in ons leven komt. Dan worden we verbonden aan het voorgeslacht. Dan zoeken we geen andere God. Een andere dan voorheen, maar Dezelfde. Dat dit ook door kerkenraadsleden nauwkeurig nagegaan moet worden is noodzakelijk. Dit zal nu zeker gedaan worden wanneer men zelf die verbondenheid kent en wat het leven is geworden. De hartelijke betrekking op de Heere. Het staan naar Hem te kennen, te dienen en te vrezen.

Nu zegt Paulus nog iets opvallends: het dienen in een rein geweten. Hij is geen huichelaar. Wat we lezen in Psalm 139 wordt door hem onderstreept om het hart steeds open te leggen voor de alwetende Heere. Hij wilde ook oprecht zijn en zo leven voor de Heere en de mensen. Dit is ook vrucht van de waarachtige bekering. In zondag 33 van de Catechismus lezen we dat de opstanding van de nieuwe mens laat zien een lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven. Vandaar het gebed: laat oprechtheid en vroomheid mij behoeden. Wat Paulus nu in zijn leven bemerkte, heeft hij te danken aan de Heere. De Heere der wonderen. Hij mag zo zijn leven overzien.

OP WEG NAAR DE SYNODE

Dit jaar zullen onze kerken weer in Generale Synode bijeen komen. Dat gebeurt eens in de drie jaren, uitzonderingen daargelaten. In het najaar komen de afgevaardigden weer samen, ook dit keer weer in de Oenenburgkerk in Nunspeet. Wie die afgevaardigden zijn is inmiddels bekerd, aangezien de vier particuliere synoden enige weken geleden hebben beslist wie uit

Onverdiende zaligheên had hij van zijn God genoten. Hij roemde in vrije gunst alleen. Bij de erkenning van en de dankzegging aan de Heere, is onlosmakelijk verbonden het gebed voor Timotheüs. Voorbede had in Paulus' leven een zeer belangrijke plaats. Paulus was er van doordrongen dat voor het werk en in het werk onmisbaar is de presentie van de Heere en Zijn leiding. Daar leefde Paulus sterk bij en hij wist zich van de Heere afhankelijk. Ook nu nog. De doodsschaduw is er voor hem. Maar het werk van de Heere eindigt niet. Het gaat door. Tot rechte uitoefening ervan is de nabijheid des Heeren nodig. Daarom is er zonder ophouden, op de dag of in de nacht, het gebed voor Timotheüs tot de Heere. Paulus kent Timotheüs. Hij weet tot welk een taak Timotheüs geroepen wordt. Het is hem bekend wat er in de kerk woelt en hoe de tijdgeest bezig is. Zijn er ook vandaag nog Aärons en Hurs? De tijd is niet veranderd.

Paulus bidt voor Timotheüs, maar verlangt ook naar Timotheüs. Hij ziet er naar uit dat Timotheüs voor de winter zal komen. Voor zijn heengaan wil hij Timotheüs nog zien en spreken. De laatste ontmoeting kan Paulus niet vergeten en ook niet het ontroerende afscheid. Onder tranen werd er afscheid genomen. Het sprak van hartelijke verbondenheid. Duidelijk bleek in de houding de verhouding kind en vader. Vader en kind. Nu Paulus daaraan denkt wordt het verlangen sterk om weer samen te zijn. Het contact zal hem tot blijdschap zijn. Dan zal hij nog een keer persoonlijk Timotheüs mogen bemoedigen. Mogen spreken van hart tot hart. Welk een recht geestelijk leven is dit. Gemakkelijk kan beleden worden: ik geloof de gemeenschap der heiligen. Erg is het wanneer de woorden geen daden laten zien. Hoe is het met de onderlinge ontmoeting tussen predikanten? Wordt er nog van hart tot hart gesproken?

M.C. Tanis

bijzonder de aandacht zal trekken. Ik denk aan de deputaten voor onderzoek van de Nieuwe Bijbelvertaling en die voor contact met andere kerken en het curatorium van de Theologische Universiteit. Verder komt er nog een heel heikel punt op de synode en dat wel via een instructie uit de PS van het Noorden inzake homosexualiteit. De vraag wordt al gesteld: Hoe zal dat allemaal gaan?

Laat ik bij wijze van voorbeschouwing iets over de naderende synode en de weg ernaar toe mogen zeggen. Dan zal wel het een en ander aan de orde komen dat ik drie jaar geleden ook al schreef, maar dat zij dan zo.

Vroeger en nu

Ik kan me nog heel goed de tijd herinneren dat een synodejaar altijd weer een zekere spanning met zich meebracht. Algemeen werd het grote belang gezien van zo'n synode en van wat daar besloten of niet besloten zou worden. Besluiten op dat niveau hadden als vanzelf zeggingskracht voor heel de kerken en daarom hoopte iedereen op besluiten die in de lijn van eigen opvattingen en wensen zouden liggen. Natuurlijk bracht dat de nodige spanning mee, aangezien niet iedereen dezelfde wensen had.

Liggen de dingen vandaag nog net eender? Is er ook nu al van een zekere spanning sprake? Mogelijk wel bij degenen die afgevaardigd werden en er dus zelf bij zullen zijn. Zij zullen trouwens in de komende weken heel wat tijd moeten gaan besteden aan het doornemen en bestuderen van rapporten en andere agendastukken. Dat is geen sinecure en het is te hopen dat zij er ook allemaal serieus werk van maken. Maar is er in de kerken ook nog een met spanning uitzien naar de resultaten van de komende synode?

Er is in dit opzicht heel wat veranderd in de laatste tijd. In het algemeen moet gezegd worden dat de belangstelling voor een synode bij veel kerkleden behoorlijk is afgenomen. Verwacht men er nog wat van? Van velen zal gelden, dat ze er niet erg veel meer van verwachten.

Ten dele is dat door de verschillende voorafgaande synoden zelf in de hand gewerkt. Heel wat van de genomen besluiten waren voor vele kerkleden teleurstellend. Veel van die besluiten droegen ook te veel een compromiskarakter, waardoor het wel mogelijk bleek met grote meerderheid te be-

sluiten, maar waardoor tegelijk werd bereikt dat eigenlijk niemand over die besluiten kon juichen. Wat was het nu eigenlijk? Vlees of vis? Of geen van beide?

Een andere factor voor de verminderde belangstelling en waardering voor synoden is dat we allemaal min of meer aangeraakt zijn door het individualisme. Dat was er dan weer de oorzaak van dat we ons door anderen niet zo graag meer de wet laten voorschrijven. En als dat toch gebeurt dan zullen we zelf wel uitmaken of we ons zullen schikken of niet.

Zo is het ook gegaan met diverse synodebesluiten. Die zijn krachtens hun aard bindend voor de kerken. Maar die binding werd lang niet altijd gevoeld. Als de besluiten niet stroken met wat wij in onze plaatselijke gemeente vinden dan leggen we die besluiten naast ons neer. En we gaan onze eigen gang ook al is die eigen gang tegengesteld aan wat de synode voor het geheel van de kerken van belang achtte.

Op die manier hebben we jarenlang de grote wildgroei gehad op het terrein van wat er in de erediensten werd gezongen. Daar was geen orde meer in te krijgen. De praktijk had de genomen besluiten volkomen achterhaald. En een volgende synode moest toen toch maar de wetgeving aanpassen. Wat via de voorkeur niet naar binnen kon werd via de achterdeur binnen gehaald.

Zo zal het ook wel gaan met de Nieuwe Bijbelvertaling. De vorige synode besloot een deputaatschap te benoemen om de vraag te beantwoorden of die vertaling geschikt is voor gebruik in onze kerken. Maar vooruitlopend op het advies van dat deputaatschap en het daarna te nemen besluit door de synode zijn er al kerken waar deze vertaling volop in gebruik genomen is. En dat ondanks het advies van de synode van 2004 om voorlopig van dit gebruik af te zien.

Heeft een synode nut?

In dit licht bezien is de vraag te stellen

of een synode nog wel al de moeite en inspanning, tijd en geld waard is. Zitten al die mannen daar in Nunspeet niet te praten over zaken, die voor het doorsnee-kerklid helemaal geen relevantie meer hebben en worden daar straks na veel amendementen e.d. besluiten genomen die in de kerken schouderophalend bekeken en voorts terzijde gelegd worden. Of gaat de synode zonder echt leiding te geven verder lopen aan de leiband van wat in de kerken zo ongeveer algemeen gebruik lijkt te worden?

Trouwens, wat kunnen we eigenlijk nog verwachten van een synode waarin 'pluraal geworden kerken' bijeen zijn. Met deze woorden typeerde kort geleden ds. J.M.J. Kieviet de Christelijke Gereformeerde Kerken. Kerken waar de flanken nauwelijks meer zicht op elkaar hebben en waar de mythe van de onderlinge eenheid allang achterhaald is, zo typeerde hij de situatie verder.

Deze uitdrukkingen liegen er niet om. Is het echt zo? Ja, zegt de een, zo is het; zo ervaar ik het ook. Je leeft toch helemaal langs elkaar heen. Kerken in een zelfde ressort hebben nauwelijks enig contact met elkaar. Alleen op de halfjaarlijkse classisvergaderingen ontmoet je elkaar nog. En verder zijn we als schepen die elkaar in de nacht voorbijvaren.

Anderen zullen de typering van ds. Kieviet overdreven vinden. Er zijn in ons kerkelijk leven altijd mensen geweest - en ze zijn er nog - die de werkelijkheid liever niet onder ogen zien en daarom altijd proberen op de nog overgebleven goede dingen te wijzen. Ze moeten dan vaak wel heel veel woorden gebruiken in hun pogen om anderen te overtuigen zonder dat die vloed van woorden enig doel treft. Dat geeft mij wel eens een gevoel van medelijden met hen die zo krampachtig pogen onze kerken als een eenheid af te tekenen.

Andere instelling

We zijn dus op weg naar een nieuwe

synode. Met elan? Met verwachting? Met zorg misschien? Met een bepaalde mate van ongeïnteresseerdheid? Ach, wat zou het allemaal?

Zou het geen tijd worden dat we het net eens aan de andere kant uitwierpen? Misschien zouden we helemaal geen synode meer moeten houden, omdat de kerken er niets mee opschieten. Of als we toch synode houden, zouden we dan niet eens heel nadrukkelijk op de agenda moeten plaatsen hoe we in 2007 en daarna kunnen en zullen leven bij de beginselen die mede de grondslag van onze kerken vormden? Zou dat niet heel nadrukkelijk een agendapunt moeten zijn: Waar leefde ons voorgelicht uit en bij en hoe zullen we in onze tijd in hun voetspoor gaan?

Nee, die vraag staat niet op de agenda. Die komt er ook niet op. Ik weet wel hoe dat komt. Omdat die er niet langs de kerkelijke weg op geplaatst is. En dan hoort dat punt formeel gesproken ook niet op de agenda. Als we de dingen formeel bekijken moeten we het er dus maar niet over hebben. Of toch wel? Moet dan bij alles wat er verder besproken gaat worden deze essentiële vraag niet de ondertoon en tegelijk de achtergrond zijn? En moeten we het niet opnieuw van de Heilige Geest verwachten om ook nu de kerken in de waarheid te leiden?

Als dit besef nu eens kerkbreed zou gaan leven? Als de kerken zo eens naar de komende synode zouden toeleven? Dan gaan we ook schuld belijden: Wij zijn in vele opzichten van het spoor afgeweken. Bovendien hoeven we dan ook niet bang te zijn voor besluiten die onze kerken nog verder van het fundament zouden afvoeren, zoals het vrijgeven van de NBV of het goedkeuren van de homoseksuele leefwijze. God geve het. Ja, God geve het, onverdiend!

P. den Butter

VRAGENRUBRIEK

De stam van Dan

Waarom wordt in Openbaring 7 het geslacht van Dan niet genoemd? Ook valt het op dat Jakob bij het zegenen van zijn zonen na Dan zegt: Op Uw

zaligheid wacht ik, HEERE. Heeft dat ons iets te zeggen? Misschien kunt u dit uitleggen.

Hartelijk dank voor deze vraag! Er zijn nog altijd vragen als het om Gods Woord gaat. Hoe nu moeten we het feit dat de naam van Dan verzwegen wordt, verklaren? Heel even dacht ik

dat ik deze vraag enige jaren geleden al eens had behandeld in ons blad, maar ik kon er niets van vinden, dus dat zal ik dan wel gefantaseerd hebben.

In het laatste bijbelboek worden ons de 144.000 verzegelden genoemd. Daarbij moeten we denken aan de

uitverkoren, het geestelijke Israel. De Kerk wordt in de bijbel het geestelijke Israel genoemd. Denk aan Galaten 3:29, waar we lezen: Indien gij van Christus zijt, zo zijt gij dan Abrahams zaad en naar de belofte erfgenamen. En in Romeinen 4:11 wordt Abraham ook de vader genoemd van alle gelovigen die 'de voorhuid hebben', de gelovigen uit de heidenen dus. De 144.000 verzegelden zijn dus Gods kinderen tezamen, joden en heidenen in Christus, de grote schare, die niemand tellen kan.

Het getal 144.000 is veelzeggend. Het is 12 maal 12 maal 1000. De eerste 12 wijzen op de 12 patriarchen en de tweede 12 op de 12 apostelen en het getal 1000 op volheid. Het gaat om de uitverkoren Kerk, bestaande uit jood en heiden, gekocht met het dierbaar bloed van het Lam, het ene huisgezin des Heeren.

We hebben hier met beeldspraak te maken, een beeldspraak waar het laatste bijbelboek vol van is. Het betekent dus niet dat er per Israelitische stam exact 12.000 personen uitverkoren zijn. Want dan zou het vreemd zijn dat de naam van de stam van Dan niet wordt genoemd. We weten immers dat Simson een Daniël was, en ook zijn naam wordt genoemd in Hebr. 11. Ook hij lag onder het zegel der verkiezing. Een groot wonder, en niet alleen waar het Simson betreft. Want van heel die grote schare die niemand tellen kan, geldt dat ze uit genade zijn zalig geworden!

Wat de volgorde van de genoemde stammen betreft is het in ieder geval duidelijk dat Juda het eerst wordt genoemd. Uit Juda is de Zaligmaker immers gesproten! Dat Dan niet wordt genoemd heeft wellicht te maken met de ongunstige Bijbelgegevens over deze stam. Vader Jakob heeft in zijn scherpe woorden ten opzichte van zijn zoon Dan, niet gezegd dat deze jongen van hem nu verloren was, maar wel heeft hij profetisch gesproken: Dan zal een slang zijn aan de weg. Lees Genesis 49:17. Dat de naam van Dan niet genoemd wordt, moet wellicht gecombineerd worden met Openb. 22:15, waar staat: Maar buiten zullen zijn de honden en de tovenaars en de hoereerders en de doodslagers en de afgodendienaars en een ieder die de leugen liefheeft en doet!

Openbaring 7 laat dus in het wegblijven van de naam van Dan zien dat er ook zijn die niet behouden zijn, maar verloren! Vreselijke, aangrijpende gedachte.

Het heeft vader Jakob op zijn sterfbed ook aangegrepen. Hij heeft de macht

van het kwaad, de boze, de slang gezien en ervaren. Ook in eigen leven. Hoe heeft hij gehunkerd naar Gods beloofde heil. Vandaar die uitroep op zijn sterfbed.

U moet ook het boekje 'Hoor naar Israel' van ds. F. Bakker maar eens nalezen, als het gaat over Dan. Die boekjes van ds. Bakker zijn en blijven een grote schat. Hoe spreekt deze knecht

van God nog, nadat hij gestorven is. We kunnen wel zeggen: wereldwijd. Enige weken geleden stond ik nog bij zijn graf. Hij mag zelf horen bij die 144.000. En ik weet dat hij voor menige 'Daniël', voor menige zondaar tot zegen is geweest.

K. Hoefnagel

BOEKBESPREKINGEN

Jakobus Koelman. Verborgen Omgang. Gebonden, 70 blz., € 8,20, Uitgeverij De Banier, Utrecht, ISBN 978-90-336-073-3. In dit leerzame boekje, vertaald en samengesteld door ds. C.J. Meeuse, zijn drie geschriften opgenomen: Het eerste geschrift heet: "Verborgen omgang, over de noodzaak en het nut van de verborgen godsdienst." De auteur hiervan is onbekend. Dit werkje werd vaak uitgegeven samen met het tweede geschrift "Vragen voor dagelijks zelfonderzoek" van de hand van Koelman. Deze vragen maakten deel uit van een brief die Koelman op 10 december 1876 aan zijn gemeente Sluis in Vlaanderen schreef. Hij was toen al uit Sluis verbannen door de overheid omdat hij weigerde de formulieren bij de sacramenten en de huwelijken te lezen en ook de kerkelijke feestdagen niet wilde vieren. De kerk had hem hierin willen verdragen, maar de overheid had een afkeer van Koelman omdat hij ook censuur uitoefende over magistraatspersonen als ze een onchristelijk leven leidden. In de opstelling van Koelman ten aanzien van de formulieren en de feestdagen vond de overheid een aanleiding hem te verbannen. De kerk heeft Koelman nooit als predikant afgezet. Hij werd rondzwervend prediker die door middel van zijn geschriften zorg bleef besteden aan zijn geliefde gemeente te Sluis. Op blz. 28 en 29 lezen we behartenswaardige zaken over het gebed door predikanten en gemeentelieden:

"Want als predikanten in hun studeerkamers van God Zijn zegen afsmeken over hun openbare dienstwerk onder het volk en als het volk in zijn binnenkamers ernstig bidt om de tegenwoordigheid Gods bij hun predikanten, wat geeft dit een heerlijke verwachting! Als predikanten en toehoorders elkaar zo vriendelijk zijn toegedaan en dan in de openbare godsdienst samenkomen, dan laat het zich aanzien dat God hen beiden wil ontmoeten en op een opmerkelijke wijze hen Zijn tegenwoordigheid en zegen

geeft tot hun onderlinge vreugde en vertroosting. Ik ben ervan verzekerd dat de verwaarlozing hiervan een reden is, waarom de openbare bediening niet meer uitwerkt. Wij ontvangen hierdoor niet meer, omdat we er niet meer noch beter voor bieden. Mag men verwachten dat God ons geven zal, wat we niet begeren? Als er enige tijd voor dit goede werk op zaterdagavond of op de morgen van de rustdag voor werd afgezonderd, dan zouden we mogen hopen op een herleving van de godsdienst onder ons! En zonder dat is het niet redelijk om het te verwachten. Als er niets hiervan aan de openbare godsdienst voorafgaat, schijnt er geen geschiktheid te zijn om er enig voordeel door te verkrijgen. Geen ziel die op deze wijze de openbare godsdienst zo oprecht waarnam heeft reden om te zeggen dat hij ten enenmale in zijn verwachting bedrogen is, als de taal van zijn ziel was: 'O, dat God mij deze dag ontmoeten wilde en mij zegenen!' Zo iemand werd of nederiger, of waakzamer, of kreeg meer liefde tot God en Zijn goedheid door op Hem te wachten."

Het tweede geschriftje heet: Vragen voor dagelijks zelfonderzoek." Dit is van de hand van Koelman. Een gedeelte hieruit willen we aan u doorgeven. We lezen op blz. 49 een hoofdstukje over de tong, het spreken en het zwijgen.

1. Heb ik mijn tong bedwongen en ingetoomd van onnutte, scherpe en verkeerde woorden?

2. Heb ik over niemand achter zijn rug kwaad gesproken? Of riep de Heere mij om het nut van mijn naaste te zoeken door kwaad van iemand bekend te maken?

3. Was Gods Woord wel met eerbied in mijn mond en heb ik er met stichting over gesproken toen ik ging rusten, of toen ik opstond?

4. Heb ik steeds de waarheid gesproken en niet soms een leugen of halve leugen?

5. Heb ik gezwegen toen God mij riep om te spreken voor Zijn eer en voor

het nut van mijn naasten?

6. Heb ik gesproken toen ik had moeten zwijgen?"

Het derde geschriftje draagt als titel: "Vijftig plichten voor iedere oprechte gelovige." Dit hoort bij de vragen voor dagelijks zelfonderzoek en is bedoeld voor mensen die 's avonds minder tijd hebben voor zelfonderzoek. We lezen bijvoorbeeld in plicht 37: "Door de Geest van Christus strijden tegen de hem eigen verdorvenheid van hart en leven, zonder er enigszins aan te willen toegeven." En plicht 41 luidt als volgt: 'Dankzegging doen, zowel voor geestelijke hulp in enige plicht en voor de gelegenheid om ze te doen, als voor de bewaring voor zonden waarin men had kunnen vallen, alsook voor andere weldaden.'

Frieda Mout – van der Linden, .De strik ontkomen, 104 blz., gebonden, € 14,75, Uitgave De Banier, Utrecht, 2e druk 2007, ISBN 978-90-336-0730-1. In dit boek wordt uit eigen ervaring beschreven hoe Frieda Mout met haar gezin in de greep van het occultisme kwam en wat de gevolgen daarvan waren in hun leven. Ook komt uit dat de Heere hiervan verlossen kan en wil. De Heere is immers sterker dan welke satanische macht ook. Op blz. 8 wordt het occultisme als volgt omschreven: "Dingen die verborgen zijn, je bezighouden met het verborgene, het geheime. Het is een verzamelnaam voor alles wat zich met het bovenzinnelijke of met demonische krachten bezighoudt." Wanneer een gewone arts ons niet meer kan helpen, nemen zieken vaak de toevlucht tot een andere 'genezer'. Dat kan een magnetiseur, een iriscopist of een hypnotiseur zijn. Je weet maar nooit of het helpt. Vaak wordt vergeten dat je door een behandeling van zo'n genezer onder invloed van het rijk van de duisternis kunt komen. Het boek geeft stof tot nadenken. Er zullen wel lezers zijn die hun vragen hebben bij het afkeuren van homeopathische middelen. Achterswaardige predikanten hebben in het verleden deze middelen wel verstrekt aan gemeenteleden. Dat roept vragen op. Opmerkelijk is het eigen getuigenis van een magnetiseur wat we lezen op blz. 23: "Ik sprak tegen iedereen dat ik die gave van God had ontvangen en die gratis ten dienste van anderen moest gebruiken. Maar innerlijk werd ik door twijfel verscheurd. Ik was er helemaal niet zo zeker van dat het een gave van God was! Maar de Heere is goed en vol genade. Hij bracht

mij in contact met een predikant, die verklaarde dat 'strijken' absoluut niet uit God is, maar uit de duivel. En het werd me duidelijk dat het demonische machten waren die mij gebruikten." Op diezelfde bladzijde lezen we dat veel magnetiseurs spiritist zijn. Dat wil zeggen dat zij in contact treden met de geest van overledenen. De Bijbel waarschuwt daar ernstig tegen. Het trof ook wat we lezen op blz. 33 "Iris-copie en acupunctuur worden gezien als behandelmethoden. Maar er zit wel het een en ander achter vanuit oosterse godsdiensten. We denken vaak vanuit het nuttigheidsprincipe: 'Werkt het?' of 'Heeft het succes?' We moeten ons echter afvragen: 'Wat zegt God hierover?' Op blz. 35 klinkt een waarschuwing door tegen yoga. We lezen daar: "Er zijn verschillende methodes in de yoga, maar allen zijn op hetzelfde gericht, namelijk de eenwording met Brahman, de god van de hindoes." Wie occult belast is krijgt moeite met Bijbellezende, naar een preek luisteren en bidden. (blz. 44). De eerste druk van het boekje was in 1990. Het feit dat er nu een tweede druk is verschenen geeft aan dat occulte zaken ook nu nog werkelijkheid zijn.

Andrea van Hartingsveldt – Moree, Komt tot Mij, 72 blz., gebonden, € 12,75, Uitgeverij De Banier, Utrecht, ISBN 90-336-0713-1. Dit keurig uitgevoerde boekje is deel 4 uit de serie 'Komt kinderen!' Deze serie wil ouders als opvoeders een handreiking doen bij de godsdienstige opvoeding van hun jonge kinderen. In het eerste deel kwamen bijbelse begrippen en de geloofsleer aan de orde. In het tweede deel ging het over het gebed. In het derde deel werden de tien geboden uitgelegd. In dit vierde deel gaat het over de kerk. Alles wat in de kerk gebeurt, wat behoort tot de eredienst, wordt in dit vierde deeltje uitgelegd. Het is de bedoeling van de auteur dat ouders steeds een gedeelte uit het boekje lezen en uitleggen aan hun kinderen. Maar de kinderen kunnen uiteraard ook zelf in dit boekje lezen. Bij elk hoofdstukje is een bijbelgedeelte opgenomen en zijn een aantal vragen toegevoegd. Het boekje is ook geschikt voor leerkrachten. Het boekje bevat tien hoofdstukken: De kerk. Naar de kerk. Het begin van de kerkdienst. (Voor)lezen in de kerk. Bidden en collecteren. Preken in de kerk. Aan het einde van de kerkdienst. Ambten in de kerk. Sacramenten in de kerk. Met elkaar in de kerk. We willen dit boekje van harte aanbevelen. Het

is immers een goede en geboden zaak dat ouders met hun kinderen spreken over de betekenis van de kerkdienst en over al wat er tijdens de kerkdienst gebeurt. Het uitgesproken ja – woord bij de bediening van het sacrament van de Heilige Doop verplicht daartoe. Maken we daar wel voldoende ernst mee? Zou dit spreken met onze kinderen over de kerkdienst niet veel te weinig plaatsvinden? Hebt u uw kinderen bijvoorbeeld wel eens verteld wat het betekent als de predikant een hand krijgt van de dienstdoende ouderling aan de voet van de kansel en wat het inhoudt dat de predikant opnieuw een hand krijgt als hij de kansel afkomt aan het einde van de dienst? Hebt u aan uw kinderen verteld wat het betekent als de zegen wordt uitgesproken aan het einde van de dienst? In dit boekje vindt u stof genoeg tot gesprek met uw opgroeiende kinderen over alles wat gebeurt tijdens de kerkdienst en wat samenhangt met de kerkdienst. De illustraties zijn van de hand van Annette van Dijk- Middelkoop.

Ds. R. Kattenberg. Onder een open hemel. Gebonden, 92 blz., € 12,50, Uitgeverij Groen, Heerenveen, ISBN 978-90-5829-779-2. De auteur is predikant van de Gereformeerde Gemeente te Lelystad. Het boek bevat zeven preken over Stefanus (Handelingen 6 en 7). De preken zijn gehouden in Arnhem in 2003. De opbrengst van het boekje is bestemd voor de Gereformeerde Gemeente te Emmeloord waar men een nieuw kerkgebouw wil neerzetten. Om u een indruk te geven van de inhoud nemen wij iets over uit dit boekje. We lezen op blz. 64 en 65: "De majesteit van de Heilige Geest zien we ook in deze tekst heel duidelijk. Want Stefanus valt op zijn knieën, niet omdat hij niet meer kan, vanwege uitputting of kracheloosheid. Hij valt heel bewust op zijn knieën. De kinderen zeggen weleens: 'Dat heb je expres gedaan, dat deed je met opzet.' Nu, zo valt Stefanus expres op zijn knieën om te bidden. In het uur van zijn dood smeekt hij voor zijn vijanden, voor zijn stenigers. De liefde van Christus die zijn hart vervult, doet de naaste geen kwaad. Wie zelf iets van de liefde van God in Christus heeft gemaakt, die gunt ook de naaste de zaigheid, al gedraagt die naaste zich nog zo vijandig. Al neemt hij zelfs stenen op.

U hebt er vast ook weleens over gelezen, bijvoorbeeld in een boek over de tweede wereldoorlog, hoe mensen in concentratiekampen baden voor hun bewakers. Op hun gebed deed God wonderen: zulke mensen kwamen tot bekering op het gebed van gevangenen. En in de Kerk in de verdrukking weten ze van Gods werk in de harten van beulen en folteraars. En kinderen, meisjes en jongens, hebben jullie wel eens boeken gelezen over de tachtigjarige oorlog? Dat moeten jullie eens doen. Dan lezen jullie het, hoe mensen biddend de dood in gingen en dat hun gebed niet ongezegd is gebleven. Hoe kan dat? De liefde, gemeente, anders kan het niet. De liefde is mededeelzaam, en de liefde zegt Paulus, die uit God is, doet de naaste geen kwaad. Dat is het gevoel dat ook in Christus Jezus was. En Zijn werk blinkt uit in het optreden van Stefanus."

VERHUIZING

fam. ds. H. v.d. Ham

Met ingang van DV 29 juni is het nieuwe adres:

Stooplaan 26
3311 DM Dordrecht
tel. 078-6138280
E - mail: hvdham@filternet.nl

TE KOOP Stacaravan op **DE HOFSTEE** in Nunspeet met 3 sl.k.

3 jaar oud op ongeveer 200 m2. Het park is het hele jaar open. Alles compleet, o.a. wasmachine/droger, nieuwe blokhut enz.
Vraagprijs: € 25.000,- en is gelijk te aanvaarden.
Inl + foto's tel. 0186-613788.
De rekening kunt u sturen:
Fam. W.J. den Haan,
Bizetstraat 10,
3261 WH Oud Beijerland.

**Te huur op Schouwen-D
kampeerplaatser op rustige
kl. camping bijboerderij
Ideaal voor kinderen**

Voor info:
0111-671553
Fam. vd Velde

Friedensstimme

Evangelisatie en Bijbelspreiding in de voormalige Sovjet-Unie

"...totdat
Hij komt..."

Bootevangelisatie...

...brengt tijdens de zomer het Evangelie langs de rivieren in Siberië. Veel gemeentelieden zijn bereid om enkele weken met evangelist Andrej Joedintsev mee te gaan op zijn tochten.

In 2006 was er veel motorpech. Daarom is de boot nu aan een grondige revisie toe. De kosten hiervoor zijn hoog. Wilt u hierover mee informatie? Kijk dan op www.friedensstimme.nl.

Postbus 15 | 2800 AA Gouda | TEL. 0182 - 538 544 | GIRO 41 32 334

Zin om dit seizoen mee te doen.....?

Ook voor het cursusjaar 2007/2008 organiseert de Commissie Vormingswerk Christelijke Gereformeerde Kerken de vormingscursus over onderwerpen rond kerk en samenleving. Vele jongeren en ouderen uit 'alle gewesten' nemen daar enthousiast aan deel.

De cursussen vinden plaats in.

Apeldoorn, Drachten, Goes en Sliedrecht.

Het programma voor het komende seizoen is:

Onbekende reformatoren (mw. drs. C.T. Boerke)

K.H. Miskotte (prof. dr. G.C.den Hertog)

Geweld in het Oude Testament (prof. dr. H.G.L. Peels)

De kerkvan ouderling of bisschop?

(over de regering van de kerk) (mw. drs. M. Renkema - Hoffman)

"(mee)wandelen op de rouw-weg.....hoe?"

(mw. A. Valkenburg)

Brieven aan de Thessalonicenzen (dr. D. Visser)

Gedurende een negental zaterdagochtenden (in Goes 6 zaterdagen) van september tot maart zullen deskundige docenten aan elk onderwerp in 3 lessen (in Goes 1 onderwerp per zaterdag) ruim aandacht geven en ook ingaan op vragen.

De cursisten krijgen vooraf syllabi uitgereikt, een programma- en een lesroosteroverzicht.

De kosten voor de totale cursus bedragen € 40,- (Goes € 30,-)

Meer weten? <http://www.cgk.nl/vorming>

Voor verdere informatie en aanmelding:

mw. T de Vlieger-Geerdink, Teding van Berkhoutstraat 32,
3743 BV Baarn, tel.035-5417113

e-mail: vormingswerk.cgk@xs4all.nl

Steun onze
voorgangers!

Door de armoede zijn de gemeenten niet in staat hun eigen predikanten en evangelisten volledig te onderhouden, zodat zij zich niet geheel aan de gemeenten kunnen wijden. Stichting Hudson Taylor wil hier graag helpen. Door uw steun kunnen de voorgangers zich geheel aan de gemeente geven. Mogen wij ook op uw steun rekenen?

Stort uw gift op 3473.76.029 t.a.v. Hudson Taylor/SBHC te Nunspeet.

Voor info of voorlichting: 06 200 13 173

HUDSON TAYLOR
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Stichting China
Veenendaal

Kinderleed in China

"Wij hebben geen huis.
Ik leef op een vuilnisbelt!
Krijg ik eten
en een kinderbijbel?"

giro 320666

Info/secretariaat:

Postbus 1150 • 3900 BD Veenendaal
e-mail info@stichtingchina.nl
Giro 320666 t.n.v. Stichting China
www.stichtingchina.nl
tel. 0318-510320

Drempelvrije vakantie?

Jachthuis - Texel

2 luxe drempelvrije vakantiehuizen onder 1 kap,
7 en 8 persoons. Per woning: 2 hoog/laag bedden,
douche-brancard en tillift. Tevens voorzien van
vaatwasser, magnetron, wasmachine en wasdroger.
Incl. schoonmaakkosten, € 275,- tot € 695,- p.w.

Meer informatie / reserveren:
www.denoorderhoeve.nl

De Noorderhoeve gehandicapten accommodaties
Harkebuurt 5-15 Oosterend - Texel - 0222 31 89 06

ELBURG Zendingsdag

Chr. Ger. Kerk DV woensdag 25-7

10.30 uur

Open. ds. M.A. Kempeneers

Spreker ds. K. Visser te Barendrecht

Verkooptafels in pauze ook boekentafel!

14.00 uur

Evang. H. Bor te Gent

Prof. dr. W.J. op 't Hof te Nederhemert

Sluit. ds. M.A. Kempeneers

Kinderoppas aanwezig

Lunchpakket te koop

Locatie: Geref. Kerk

Vrijheidsstraat 1, Elburg

Info: 0525-681625